

SAREK NEMZETI PARK

KERESZTÜL-KASUL A SZÁMIK FÖLDJÉN

▷ SZÖVEG: MEDVEY ANDRÁS – HOLDERITH NOÉMI

A völgyek nyíréreidéből felemelkedve mocsaras hegyoldalakon át alpesi rétekbe csap át a táj. Még feljebb törve hatot is találni Svédország legmagasabb csúcsai közül, a 2000 méter feletti magaslatokról pedig közel száz gleccser ereszkedik vissza a mély völgyek felé, ahol vad, hegyi folyókká alakulnak át. E sarkkörön túli, alpesi hegyvidék annak köszönheti érintetlenségét, hogy az elmúlt századok során sikerrel úszta meg az ember tolakodását.

A Magyarországon kevésbé ismert Sarek Nemzeti Park más körökben ikonikus túracélpont. Nem véletlenül: az „Európa utolsó vadonja” keresőkifejezés is e lappföldi tájra irányítja a járatlan ösvények után sóvárgókat

SVÉDORSZÁG LEGSZEBB PANORÁMÁJA
A RAPA-FOLYÓ DELTÁJA FÖLÉ 600 MÉTERRE EMELKEDŐ
SKIERFFE-HEGY CSÚCSÁRÓL

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

Kellő humorérzékről tanúságot téve, a Svéd Állam azóta szállásadóként regisztrált az Airbnb portálján, ahol az egyik kiemelt szálláshelye a Sarek.

◀ **RÉNSZARVASPÁSZTOROK KUNYHÓJA A RUOHTESVAGGE VÖLGYÉBEN**
BELÜLRŐL KÖRÜLBELÜL ANNYIRA PURITÁN, MINT EGY RITKÁN HASZNÁLT KULCSOSHÁZ A 70-ES ÉVEKBŐL

lénnyel vagy a legváltozatosabb faunával mind más vidékek, nemzeti parkok dicsekedhetnek (Kebnekaise, Vindel-hegység, Padjelanta Nemzeti Park).

A lehangelő ismertetőt elsöre már csak azért sem tudtuk mire vélni, mert Svédországban az alkotmány része az allemansrätt („mindenki joga”): ez biztosítja, hogy mindenki szabadon élvezhesse a természet szépségeit, egy-két éjszakára bárhol letáborozhasson, kedvére gyűjthesse a természetben található gyümölcsöket és gombákat. Akkor miért éppen a Sarektől próbálnak eltántorítani?! Kicsit tovább böngészve aztán kiderül, hogy a fenti sorokat még 1995-ben fogalmazták, és mára alábbhagyott a természet és a túrázó hivatalból történő feltétele.

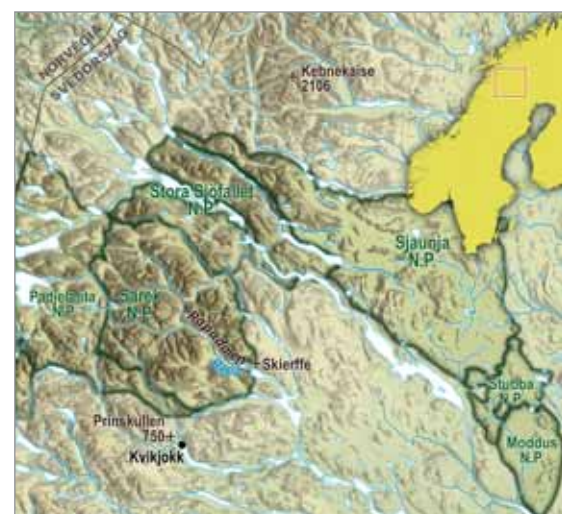
Sőt, kellő humorérzékről tanúságot téve, a Svéd Állam azóta szállásadóként regisztrált az Airbnb portálján, ahol az egyik kiemelt szálláshelye a Sarek, amiről a következő leírást teszi közzé: „Az év bármelyik szakában elérhető hegyi szálláshely, padlója természetes anyaggal borított, hálószoba a szabad ég alatt, az ágyak száma korlátlan, a teraszról 360 fokos a panoráma, bőséges folyó víz áll rendelkezésre. Bejelentkezés 0–24 óra között, kijelentkezés néhány nappal később.” Na, ez már sokkal jobban hangzik!

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

TÚRA – A TÖRVÉNY NEVÉBEN

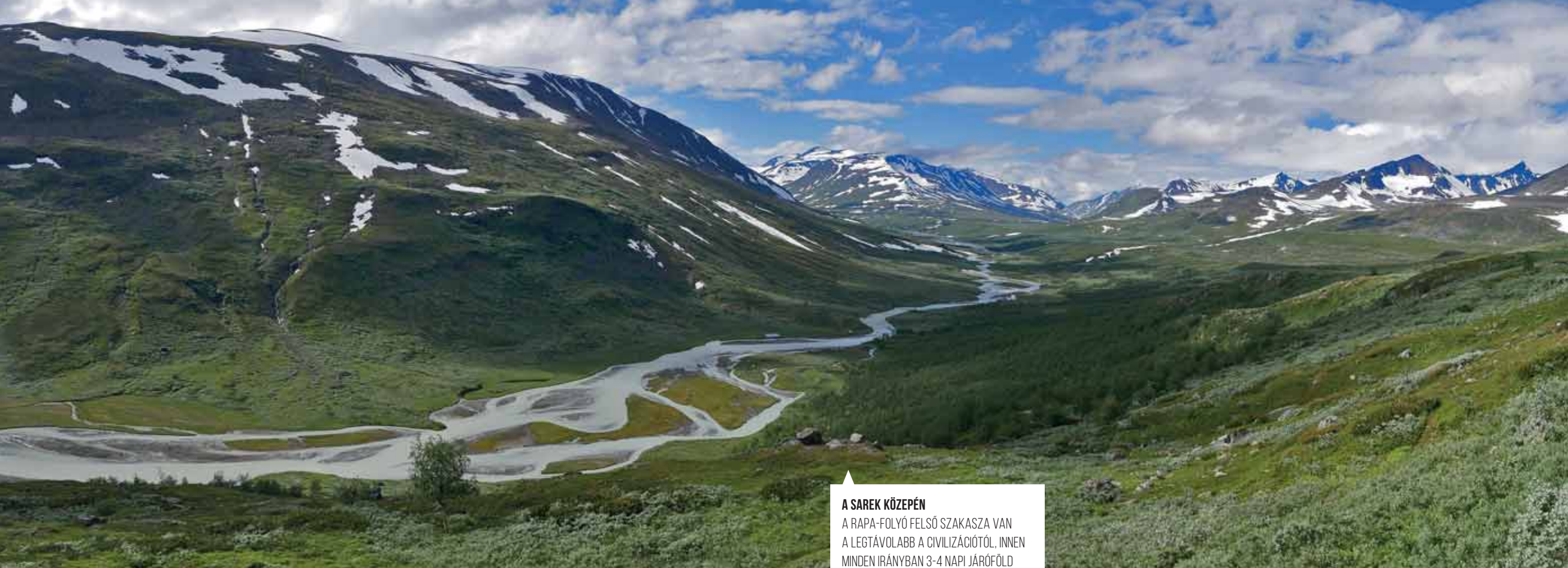
Svédország első (1909-ben alapított) nemzeti parkjába készülődve az egyik első, interneten szembejövő forrás a Svéd Környezetvédelmi Igazgatóság *Sarek: mítoszok és a valóság* című irománya volt, ami határozottan igyekszik lebeszélni mindenkit az itteni túrázásról. Ki sem fogynak az érvekből: az edzetlen túrázónak túl veszélyes, nincsenek turistautak, a folyókon való átkelés nem mindig lehetséges (az egész nemzeti parkban csak két híd található), sok a csapadék és gyorsan változik az időjárás, téreőr híján pedig nem lehet segítséget hívni; és különben is, sok szempontból nem a Sarek a „leg-”: a legmagasabb hegygel, a legtöbb egzotikus élő-

A Svéd Környezetvédelmi Igazgatóság *Sarek: mítoszok és a valóság* című irománya határozottan igyekszik lebeszélni mindenkit az itteni túrázásról.

ÁTKELÉS
GLECCSEREK, HŐMEZŐK, VAD HEGYI PATAKOK – A MÉG ÉPPEM TELJESÍTHETŐ ÁTKELÉS HELYÉT SOKSZOR ÓRÁKIG

FOTÓ: HOLDERITH NOÉMI–MEDVEY ANDRÁS

A SAREK KÖZEPÉN

A RAPA-FOLYÓ FELSŐ SZAKASZA VAN A LEGTÁVOLABB A CIVILIZÁCIÓTÓL, INNEN MINDEN IRÁNYBAN 3-4 NAPI JÁRÓFÖLD A LEGKÖZELEBBI LAKOTT HELY

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

GERENDÁKRA ÁLLÍTOTT, HAGYOMÁNYOS SZÁMI KUNYHÓ

Az elnevezések a számi nyelvjárások különbségei miatt más-más térképeken kissé eltérően szerepelhetnek, de a többszörösen összetett nevek kiejtése bármelyik változatban igazi kihívást jelent.

A CIKK MEGJELÉNÉSÉNEK TÁMOGATÓJA

TÉRKÉP E TÁJ

Carl von Linné első svédként járta be a területet, és ha már ott volt, feltérképezte annak flóráját. A Kvikjokk melletti Prinskullen 750 méteres csúcsára felkapaszkodva, 1732-ben efféle érzéseket fogalmazott meg: „Amikor felérkeztem a tetőre, nem tudtam eldönteni, hogy Ázsiában vagy Afrikában vagyok-e, mert a talaj és a vegetáció is ismeretlen volt számomra. Megérkeztem a hegyek közé.”

A 20. század elején Axel Hamberg földtudós 35 éven át minden nyáron és néhány télen át tanulmányozta a Sarek gleccsereit, időjárását, flóráját és faunáját, és feltérképezte a hegységet – térképét egészen a légi fotográfia 1970-es megjelenéséig használták. Egy mástól egynapi járóföldre lévő házakat épített saját tervei alapján, innen folytatta megfigyeléseit. Az épületek

máig használatban vannak, igaz, nem a turisták céljainak szolgálatában.

A ma használatos svéd térképeken a Sarek-vidék egyes földrajzi neveit az eredeti számi változatban alkalmazzák – elvégre ők a terület őslakói. Az elnevezések a számi nyelvjárások különbségei miatt más-más térképeken kissé eltérően szerepelhetnek, de a többszörösen összetett nevek kiejtése bármelyik változatban igazi kihívást jelent. A hegyeket a *tjåhkå* vagy *tjåkko*, a völgyeket a *vagge*, a patakokat a *jåhkå* vagy *jåkko*, a folyókat az *ätno*, a tavakat a *jávrrre* vagy *jávrrásj* szavak jelölik. Ennyi tudás birtokában már mi sem egyértelműbb, mint az, hogy a Snjuvtjudisjåvråsjåhkå név a Snjuvtjudis-hegycsúcs oldalában lévő tóból kifolyó patakra utal...

TÁBORHELY A HÁGÓBAN

MINDEN REGGEL VALAMI CSODÁRA ÉBREDÜNK
– ITT ÉPPEN NÉHÁNY SZÁZ RÉNSZARVAS
LEGELÉSZIK A SÁTRUNK KÖRÜL

FOTÓ: HOLDERITH NOÉMI-MEDVEY ANDRÁS

VISSZA A FELADÓNAK!

A számik (régies elnevezéssel lappok) az utolsó eljegesedés végét követően, nyolc-tízezer éve jelentek meg e területen, azóta halásznak és vadásznak a Norvégiától az orosz Kola-félszigetig húzódó sarkvidéki környezetben. Mivel a tajga és részben a tundra is természeti erőforrásokban gazdag (pl. vízenergia, hal, fa, ásványkincsek), a többségi svéd és más északi népekkel való találkozás a kisebbségi számiknak is a nyelvük, hitviláguk és életformájuk évszázados elnyomását, erőszakos asszimilációját jelentette. Csak az 1990-es évekre konszolidálódott a helyzet, azóta a legtöbb északi ország elismeri őket őslakos népnek, az általuk lakott területeken immár jelentősebb vita nélkül élhetik hagyományos életformájukat. Három északi országban önálló parlamentjük is van, 1998-ban Svédország pedig hivatalosan is bocsánatot kért az őket ért hátrányos megkülönböztetés miatt. Ma már a számik kezelik az UNESCO-világörökséghez tartozó Laponia területet, amely négy nemzeti parkból áll: a Sarek, a Padjelanta, a Stora Sjöfallet és a Mundus Nemzeti Park. A Sarek Nemzeti Park területét a három ottani őshonos számi közösség: a Sirges, a Jáhkågaska Tjiellde és a Tuorpon szabadon használhatja a saját és az állatai céljára.

A nemzeti park szélén szóba elegyedünk egy számi pásztorral, aki éppen az újszülött rénszarvasok jelöléséből tart hazafelé. (Számunkra meglepő módon a rénszarvasokat csak néhány száz éve háziastították.) Szívesen beszélget velünk, mert úgy tudja, a magyar és a számi nyelv rokonok. Amikor a svédek kerülnek szóba, cinikusan megjegyzi, hogy van neki svéd neve is, de nem szereti és nem is hajlandó használni.

Ma már a számik kezelik az UNESCO-világörökséghez tartozó Laponia területet, amely négy nemzeti parkból áll: a Sarek, a Padjelanta, a Stora Sjöfallet és a Mundus Nemzeti Park.

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

SARKKÖRI NYÁR

A NYÁR A SARKKÖRÖN TÚL IS NYÁR: AKÁR MEG IS FÜRÖDNETNÉNK A VIRÁGOS RÉT MELLETTI TÓBAN!

SZÁMI PÁSZTOR-BESZÉLGETŐTÁRSUNK

VICCESEN MONDTA, HOGY A HURKOT SZÍVESEBBEN HASZNÁLNÁ MAGÁNYOS NŐI TÚRÁZÓK BECSERKÉSZÉSÉRE, MINT ÚJSZÜLÖTT RÉNSZARVASOK BEFOGÁSÁRA!

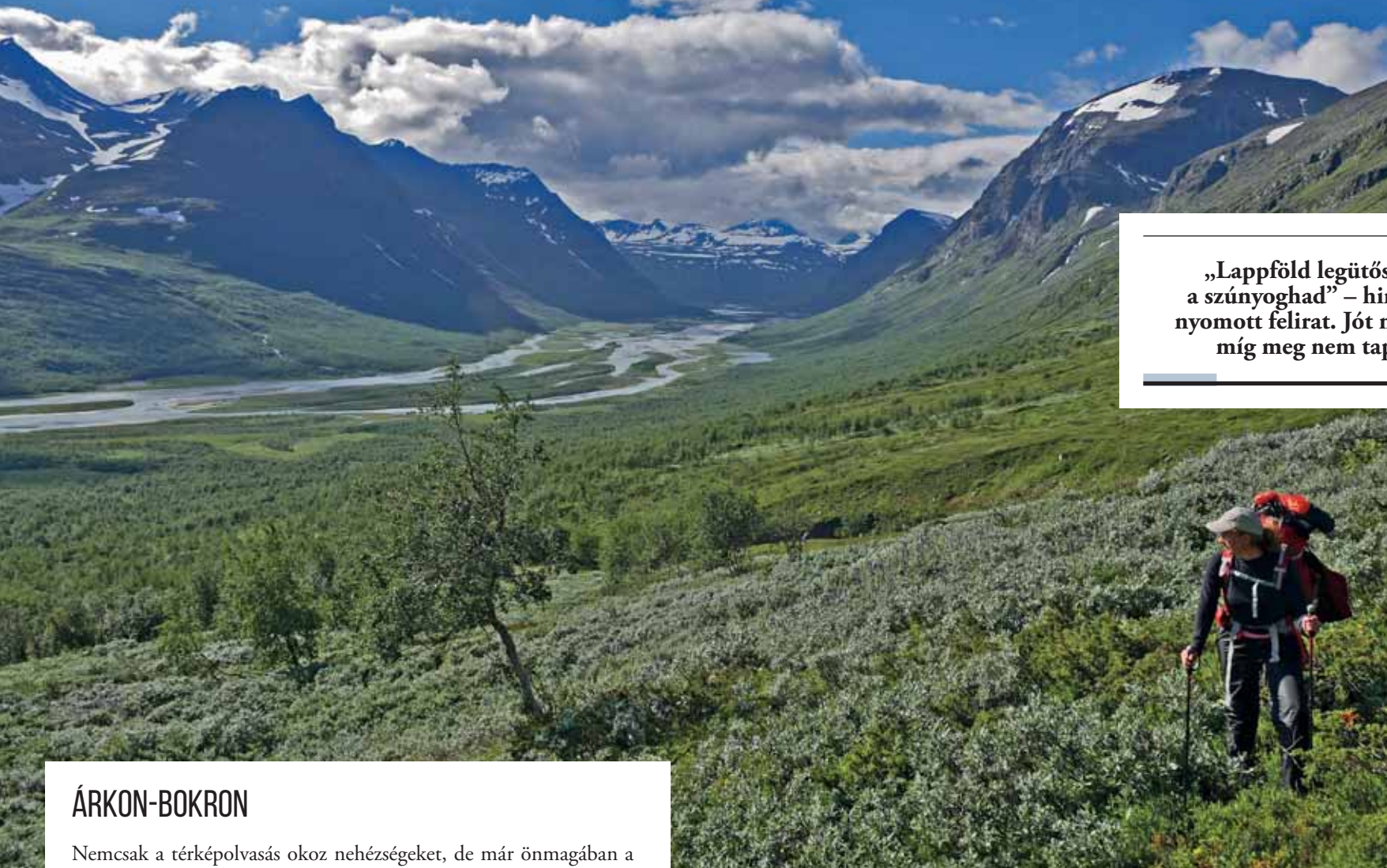
FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TÉMÁRÓL:
MEDVEY ANDRÁS

TRENDFM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

FOTÓ: HOLDERITH NOÉMI-MEDVEY ANDRÁS

„Lappföld legütösebb légiereje a szúnyoghad” – hirdette a ruhára nyomott felirat. Jót mulattunk rajta, míg meg nem tapasztaltuk...

tatva. Netán a helyiek megoldását, az erős bőrbakancs–vastag gyapjú-zokni-kombinációt is választhatjuk, így viszont garantált a vizes lábú gyaloglás. Mi a neoprénzokni túraszandállal való házasítása mellett döntöttünk: ez több öltözést jelent ugyan, de meg lehet úszni száraz lábbal.

Még lent, a civilizációban feltűnt egy vicces darab a turistabolt pólókínálatában: „Lappföld legütösebb légiereje a szúnyoghad” – hirdette a ruhára nyomott felirat. Jót mulattunk rajta, míg meg nem tapasztaltuk, hogy valóban komoly rajokban támadnak, amikor éppen nem fúj a szél vagy nem esik. Szerencsére fejháló és a helyi vérszívók „nyelvét beszélő” szúnyogriasztó segítségével egész jól távol tarthatóak...

ÁRKON-BOKRON

Nemcsak a térképoltás okoz nehézségeket, de már önmagában a terület megközelítése is. Budapestről a Botteni-öböl északi csücskében lévő Luleå fapados repülővel néhány óra alatt elérhető, innen vonattal, majd busszal, végül hajóval juthatunk el a gyalogtúrák kiindulópontjához. A hajóról leszállva, az indulási ponttól függően a Sarek még egy-másfél nap járásnyira van a Kungsleden vagy a Padjelantaleden jól kiépített turistaútajain.

Lappföldön a tömegközlekedési eszközökön szinte kizárólag turisták utaznak, a kisgyerektől az életerős fiatalokon át a nyugdíjasokig – ez nagyon jó alaphangulatot ad az induláshoz.

A Sarek-túra fő motívuma a nehézségek és élmények állandó váltakozása. Bár kezelés nélkül iható vizet könnyű találni, és így a folyadék nem növeli a hátizsák súlyát, a teljes felszerelésünket, 11 napi ételmezt magunkkal kell vinni a hátizsákban. Minden igyekezet ellenére sem tudtuk a hátizsákot 20 kg alá „belőni”, ezért a megszokotthoz képest jó néhány kilóval nehezebben indultunk útnak.

Turistautak és -jelzések helyett vannak rénszarvasok, számi pásztorok és túrázók által kitaposott ösvények, melyeken jól lehet haladni. Gyakori a sár és még a hegyoldalokban is előfordulnak mocsaras részek, ám a környező, meredeken az ég felé szökő hegyek látványa fedlerteti az út nehézségeit. Számos kisebb-nagyobb folyón kell szinte naponta átkelni, az évszaktól függően esetleg egy megmaradt hóhídon, vagy megfelelő gázlópontot, esetleg alkalmas, kidőlt fatörzset felku-

FOTÓK: HOLDERITH NOÉMI–MEDVEY ANDRÁS

TÖRPEFÜZEK

TETSZŐLEGES MAGASSÁGBAN IS BELEFUTHATUNK TÖBB SZÁZ MÉTER HOSSZÚ TÖRPEFÜZERDŐBE, AMI ALATT FOLYTON CIPŐT ÁZTATÓ VÍZ VAN, DE A KILÁTÁS MINDIG KÁRPÓTLA A NEHÉZSÉGEKÉRT

KIÉPÍTETT TÚRAÚTVONAL ▶

A SAREKHEZ VEZETŐ KUNGSLEDEN ÉS PADJELANTALEDEN KLASSZIKUS TÚRAÚTVONALAK KÖNNYEBBEN TELJESÍTHETŐK, A MOCSARAS RÉSZEKEN BIZTONSÁGOS PALLÓK VEZETNEK ÁT

MOCSÁR

LEGNAGYOBB MOCSARASÁTKELÉSÜNK MAJD' FÉL KILOMÉTERES: SZERENCSÉRE BOKÁNÁL NEM ÉR FELJEBB A VÍZ, DE AZÉRT MINDEN LÉPÉSRE FIGYELNI KELL

A hegységben töltött napjaink folyamatos flow-élményt jelentettek, közben északnyugatról délkelet felé haladva átszeltük a vidéket; a fizikai nehézségek ellenére varázslatos, szinte érintetlen tájakon járhattunk a két nagy folyó, a Ruohetes és a Rapa völgyeiben, reggel pedig a sátorból figyelhettük a karnyújtásnyira legelő rénszarvasokat. A Skierffe csúcsán órákig üldögélve a 600 méterrel a lábunk alatt elterülő Rapadalen napsütötte színeiben gyönyörködve mondtunk búcsút a Sareknek, mely rossz hírnevéhez méltóan kiadós esővel búcsúztatott, de bőrig ázva is csak arra tudtunk gondolni, vajon mikor térhetünk vissza a számik földjére?

HOLDERITH NOÉMI
NEUROBIOLÓGUS-KUTATÓ,
AZ MTA KÍSÉRLETI ORVOS-
TUDOMÁNYI KUTATÓ-
INTÉZETE FŐMUNKATÁRSA

MEDVEY ANDRÁS
INFORMATIKAI VEZETŐ,
SZABADIDEJÉBEN SZÁRAZON
ÉS VÍZEN FEDEZI FEL
A VILÁG TÁVOLI HELYEIT